

LAUSUNTO TALOUSVALIOKUNNALLE UUDESTA LUONNONSUOJELULAISTA

FINNPULP OY

Projektijohtaja Timo Piilonen

Tapaus Finnulp

- Yhtiö jätti ympäristölupahakemuksen Kuopion biotuotetehtaasta maaliskuussa 2016.
- Lupa haettiin vesistökuormitusarvoilla, joilla Kallavesi-vesimuodostelman ekologinen tila (hyvä) ei muuttuisi tehtyjen laskelmien ja mallinnusten mukaan minkään biologisen tekijän osalta.
- AVI otti ympäristölupapäätöksessään maaliskuussa 2017 huomioon ympäristösuojelulain 20 §:n mukaisen varovaisuusperiaatteen ja pienensi lupa-arvoja keskimäärin 30% siten, ettei ennalta arvioiden merkittävän ympäristön pilaantumisen raja tai sen vaaran kynnyks ylittyisi missään ajateltavissa olevissa olosuhteissa.
- Asemakaava tuli lainvoimaiseksi tammikuussa 2018 KHO:n vuosikirjapäätöksellä.

Vaasan hallinto-oikeuden päätös

- Hallinto-oikeus toteaa päätöksessään syyskuussa 2018, että arvioitaessa uuden teollisen toiminnan päästöjen vaikutusta vesipuitedirektiivin mukaiseen ekologiseen luokkaan, arvion luotettavuus riippuu käytettävissä olevan luokittelutiedon määrästä ja edustavuudesta. Luokittelutiedon soveltamiseen liittyy samoja epävarmuustekijöitä kuin mallitarkasteluihin. *Nyt kyseessä olevasta Kallaveden vesimuodostumasta on käytettävissä edustava havaintoaineisto, joten perustilan arviointiin ei liity olennaista epävarmuutta.*
- Vaasan hallinto-oikeus toteaa, että Kallaveden vesimuodostuman tilasta on käytettävissä edustava havaintoaineisto ja päästövaikutusten arviointiin sisältyy siten huomattavasti vähemmän epävarmuutta kuin useimmissa vesimuodostelmissa. *Biotuotetehtaan jätevesi- ja lämpöpäästöt eivät vaaranna vesienhoitosuunnitelman mukaisen Kallaveden vesimuodostuman hyvää ekologista tai hyvää kemiallista tilaa.*

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös

- KHO hylkää joulukuussa 2019 VHO:n vahvistaman ympäristöluvan vuosikirjapäätöksellä.
- Äänestyspäätös perustui valittajien erilaisten hypoteettisten uhkakuvien ja niiden yhteisvaikutusten maalailuun, hypoteettisiin pitkän aikavälin vaikutuksiin ja varovaisuusperiaatteeseen. KHO totesi, että varovaisuusperiaatetta voidaan soveltaa tilanteissa, joissa täyttää varmuutta ympäristön *merkittävästä pilaantumisesta* tai sen vaarasta ei ole ja vaikka luvan myöntämisedellytysten täyttämisen osoittamiseksi ei olisi olemassa arviointimenetelmiä tai mallinnustyökaluja.
- Lisäksi KHO toteaa, että arvioitaessa ympäristösuojelulain 49§:n mukaisia luvan myöntämisen esteitä, ratkaisevia ovat toiminnasta ja muusta kuormituksesta aiheutuvat *haitalliset vaikutukset*. Merkitystä ei lain mukaan ole esimerkiksi toiminnan hyödyllisyydellä yleiseltä kannalta tai sen tuottamalla taloudellisella tuloksella.

Pintaveden ekologisen tilan luokitus

ERINOMAINEN
HYVÄ
TYYDYTTÄVÄ
VÄLTTÄVÄ
HUONO

- Luokittelu perustuu biologisiin, hydrologia-morfologisiin ja fysikaallis-kemiallisiin laatutekijöihin
- Näistä tärkein, biologiset tekijät ovat kasviplankton, päällykslevät, makrolevät, muu vesikasvillisuus, pohjaeläimistö ja kalasto
- Luokituksen määrittävät raja-arvot vaihtelevat maakohtaisesti. Käytännössä luokittelu perustuu aina asiantuntija-arvioon, jolloin käytettävissä olevan tiedon määrällä ja laadulla sekä asiantuntijoiden henkilökohtaisella osaamisella on vaikutuksensa luokitteluun.
- Suomessakin käydään keskustelua luokituksen määrittävien raja-arvojen oikeellisuudesta rannikkoalueilla.

KHO:n Finnpulp-vuosipäätöksen seuraukset

- KHO:n tulkinta ympäristönsuojelulaista käytännössä estää suuret prosessiteollisuusinvestoinnit Suomeen.
- Varovaisuusperiaatteen perusteella voidaan kaikki lupahakemukset hylätä, ellei varovaisuuden astetta määritellä mitenkään lainsäädännössä.
- Lähtökohtaisesti joitain haitallisia vaikutuksia tai riskejä on aina. Sitä varten ympäristölupajärjestelmä on luotu. Se ei tarkoita, että ympäristöä pilattaisiin, minkä estäminen on ympäristölain päätarkoitus.
- Kaikkien hypoteettisten riskien tieteellisen analysoinnin vaatiminen on sekä järjenvastaista (koska tieteellisestä näkökulmasta ”nollariskiä” ei käytännössä ole olemassa) että suhteellisuusperiaatteen vastaista.

Esitys luonnonsuojelulain muuttamiseksi

- Hallituksen esitys uudeksi luonnonsuojelulaiksi HE 76/2022 vp lisäisi entisestään investointeihin liittyvää epävarmuutta. Ehdotukseen sisältyy mm. uusi 7 §:n mukainen varovaisuusperiaatetta koskeva määritelmä, joka eroaa ympäristönsuojelulain 20 §:n vastaavasta määritelmästä ja myös EU:n tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä (esim. tuomio T-392/02, kohta 130). Myös ehdotuksen 65 § ja 78 § luontoarvojen ja lajien ”huomioon ottamisesta” lisäävät entisestään investointihankkeiden toteuttamiseen liittyvän lainsäädännön tulkinnanvaraisuutta ja heikentävät hankkeiden toteuttamismahdollisuuksien ennustettavuutta.

Esitys luonnonsuojelulain muuttamiseksi

- Edellä mainitun johdosta esitetään, että talousvaliokunnan ei tulisi puoltaa epäselvän lainsäädännön lisäämistä esitetyssä muodossa, ja että talousvaliokunnan tulisi myös kiinnittää hallituksen huomion siihen, että hallituksen tulisi käydä läpi ja poistaa nykyiseen lainsäädäntöön liittyvät epäselvyydet, jotka pitkittävät lupaprosesseja ja vaikeuttavat prosessien lopputuloksen ennustettavuutta. Tämä voidaan ja myös tulee tehdä niin, ettei korkeasta ympäristönsuojelun tasosta tingitä. Mikäli näin ei toimita, huononee Suomen asema investointikohteena entisestään.